

Nr 177

Utlåtande i anledning av motioner angående information i Sverige om internationella frågor.

(1:a avd.)

I de likalydande motionerna I:439 av fröken Stenberg och II:508 av fru Sundberg och herr Nordstrandh har hemställts att riksdagen måtte besluta att uppdra åt Kungl. Maj:t att låta överse hur informationen om verksamheten inom den internationella sektorn på bästa sätt kan samordnas.

I motionen II:494 av herr Ericson i Örebro och fru Hjelm-Wallén har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att utrikesförvaltningens långsiktiga uppgifter när det gäller att till den svenska allmänheten sprida aktuell information i internationella frågor utreds samt att utrikesförvaltningens tjänstemän under sin tjänstgöring i Sverige engageras i en ökad informationsverksamhet i internationella frågor riktad främst till folkrörelserna och skolorna.

Utskottet. Information i internationella frågor är ett vidsträckt och svåravgränsat fält. Den når allmänheten huvudsakligen via pressen, radio/TV och andra nyhetsmedia.

Det material som sprids genom utrikesdepartementets informationsverksamhet, SIDA:s informationsenhet och av utrikesdepartementet understödda institutioner och organisationer syftar i första hand till att förmedla kunskaper i politiska, ekonomiska, sociala och kulturella frågor som berör det internationella skeendet. Denna information ger en bakgrund som gör det möjligt att sätta in den dagliga nyhetsströmmen i dess sammanhang och ökar förmågan att kritiskt värdera massmedias nyheter.

Utskottet anser det vara önskvärt att denna form av information kring internationella frågor förstärks.

De instrument som finns för att genom statliga initiativ öka denna informationsverksamhet är — förutom skolornas undervisning — utrikesdepartementet, SIDA och vissa med statsmedel understödda institutioner och organisationer såsom Utrikespolitiska institutet, Svenska FN-förbundet m. fl.

Utrikesdepartementets informationsverksamhet omfattar offentliggörande och spridning av uttalanden, pressmeddelanden och kommentarer i aktuella frågor samt utgivande av publikationer. Särskilt märkes de årliga skrifterna »Utrikesfrå-

gor» och redogörelser för FN:s generalförsamlings möten samt de s. k. länderöversiktterna. Vidare bedrivs viss föredragsverksamhet av tjänstemännen. Allmänt kan sägas att denna informationsverksamhet direkt endast når begränsade grupper av medborgare. De nämnda publikationerna ges ut i små upplagor.

SIDA:s information om den svenska u-hjälpen och allmänna biståndsfrågor riktar sig till en bredare publik. Dess syfte är att öka allmänhetens kunskaper om och förståelse för de fattiga ländernas problem och behovet av svenska biståndsinsatser. SIDA har härvid samarbete med olika folkrörelser.

Utrikespolitiska institutets information består av analyser i aktuella internationella frågor som sprids genom pressen eller genom speciella publikationer. Institutet bedriver en systematisk tidnings- och tidskriftsbevakning och sammanställer förteckningar och kalendarier. Kontakten med folkrörelserna är en viktig länk i dess upplysningsverksamhet. Institutet planerar att starta en utrikespolitisk tidskrift. Utrikespolitiska institutets strävan är att nå en så bred allmänhet som möjligt.

Svenska FN-förbundets informationsverksamhet tar sikte på att sprida upplysning om FN och dess fackorgan. Kontakten med folkrörelserna är ett dominerande inslag i verksamheten.

Statsbidrag utgår också till Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, Svenska Freds- och skiljedomsföreningen samt Sveriges studenters FN-förbund. Vidare använder det internationella Stockholmsinstitutet för freds- och konfliktforskning (SIPRI) delar av sitt anslag till publikationsverksamhet främst av vetenskaplig karaktär.

Enligt vad utskottet erfarit pågår inom utrikesdepartementet i samråd med andra berörda fackdepartement en kartläggning av behovet av information om FN-organens verksamhet. Avsikten är att dra upp riktlinjer för hur den med statliga medel bedrivna informationsverksamheten till allmänheten bör inriktas och prioriteras för att önskad effekt och samordning skall uppnås.

Utrikesdepartementet undersöker också enligt vad utskottet erfarit bl. a. möjligheterna att förstärka Utrikespolitiska institutets och Svenska FN-förbundets resurser för att bedriva informationsverksamhet.

Beträffande den i motionerna I:439 och II:508 aktualiserade frågan om samordning av informationen i internationella frågor vill utskottet erinra om att Kungl. Maj:t år 1964 i enlighet med riksdagens önskemål (SU 1964:3) tillkallade en utredningsman för att undersöka möjligheterna att samordna informationen i Sverige om FN:s verksamhet. Utredningen redovisades i statsverkspropositionen år 1966 (prop. 1966:1, bil. 5, SU 1966:3 rskr. 3).

Utskottet anser det angeläget att utrikesdepartementet fullföljer ansträngningarna att i samråd med andra intressenter samordna och effektivisera nämnda verksamhet. En ny särskild utredning erfordras inte enligt utskottets mening.

Inom utrikesdepartementet är man enligt vad utskottet inhämtat positiv till att departementets tjänstemän deltar i informationsverksamhet i form av föredrag

o. d. i den mån arbetsförhållandena medger det. Intresse härför föreligger också bland tjänstemännen. Deras möjligheter att meddela informationer begränsas dock i viss mån av att en stor del av utrikesdepartementets material, särskilt rapporteringen om politiska frågor i egentlig mening, måste hållas hemligt av hänsyn till främmande makt. Diskretion fordras inte minst för att förtroliga informationer även i framtiden skall kunna erhållas från företrädare för främmande regeringar.

Utskottet förutsätter att utrikesdepartementet uppmärksammar önskemålen om ett ökat deltagande av tjänstemännen i denna form av informationsverksamhet.

Allmänhetens ökade intresse för det internationella skeendet har fått en allt större betydelse för den politiska debatten i vårt land. Inte minst bland ungdomen märks ett starkt engagemang för u-landsproblemen och andra internationella frågor. Det är därför önskvärt att tillgängliga fakta och informationer i aktuella utrikespolitiska frågor i så stor utsträckning som möjligt ges en bred spridning bland den intresserade allmänheten.

Utskottet anser att de instrument som behövs för denna informationsverksamhet i huvudsak redan finns men vill understryka att successivt ökade resurser för informations- och upplysningsverksamhet i internationella frågor är önskvärda. Utskottet är med hänsyn till pågående kartläggning och planering av ökad informationsverksamhet inom utrikesdepartementet inte berett att biträda det i motionen II:494 framförda yrkandet om en särskild utredning av utrikesdepartementets långsiktiga uppgifter på detta område.

I sitt utlåtande nr 3 under vårsessionen förklarade sig utskottet vilja ta upp frågan om information i integrations- och europafrågor i samband med behandlingen av de nu förevarande motionerna. Enligt utskottets mening synes det föreligga ett behov av förstärkning och samordning av informationen i integrations- och europafrågor. Möjligheten att för viss informationsverksamhet inom dessa områden utnyttja Europarörelsens svenska råd bör undersökas. Det synes i detta sammanhang önskvärt att rådets verksamhet effektiviseras och erhåller större anknytning till olika intresseorganisationer och folkrörelser. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t tar de initiativ beträffande informationen i integrations- och europafrågor som kan finnas motiverade.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I:439 och II:508,
2. att riksdagen avslår motionen II:494,
3. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande behovet av ökad information i internationella frågor.

Stockholm den 2 december 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Birger Andersson (s), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), Axel Andersson (fp), Ivar Johansson (cp), fru Wallentheim (s), herrar Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Per Jacobsson (fp), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Björk (s), Wallmark (m), fru Diesen (m) och herr Johan Olsson (cp) samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman (m), Karlsson i Olofström (s), Almgren (s), Mellqvist (s), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Lindholm (s), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Alemyr (s), Nilsson i Tvärålund (cp), Fagerlund (s), Källstad (fp), Sjönell (cp), Ericson i Örebro (s) och Ullsten (fp).

Reservation

av herr Nordstrandh (m).